

М.Х.ДУЛАТИ АТЫНДАҒЫ ТАРАЗ УНИВЕРСИТЕТІ

**2025 жылдың 15-20 қазан күндері аралығында
СТУДЕНТТЕР АРАСЫНДА ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТЫҢ АЛДЫН АЛУ
ЖӘНЕ ДЕСТРУКТИВТІ ӘРЕКЕТТЕРДІҢ СЕБЕПТЕРІ БОЙЫНША
САУАЛНАМАНЫҢ ҚОРЫТЫНДЫСЫ**

Тараз – 2025ж.

АЛҒЫ СӨЗ

1. ӘЗІРЛЕГЕН:

Әлеуметтік-мәдени даму проректор – А.Е. Тұрлыбек, Әлеуметтік-жұмыс басқармасының басшысы – А.Б. Ұлтанбаев, Дінтану бойынша бас маманы – Б.Қ. Алпысбаев, Жастармен жұмыс бөлімінің маманы – А.Батыркулова

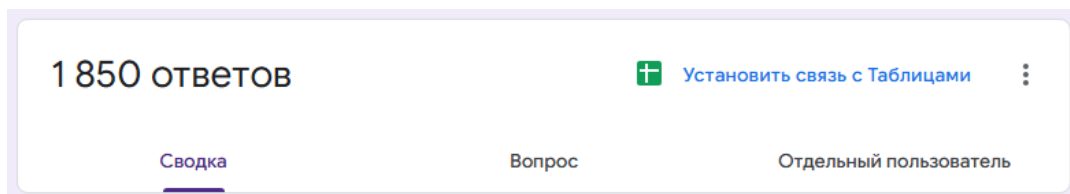
2. ЕНГІЗІЛДІ:

Әлеуметтік-жұмыс басқармасы

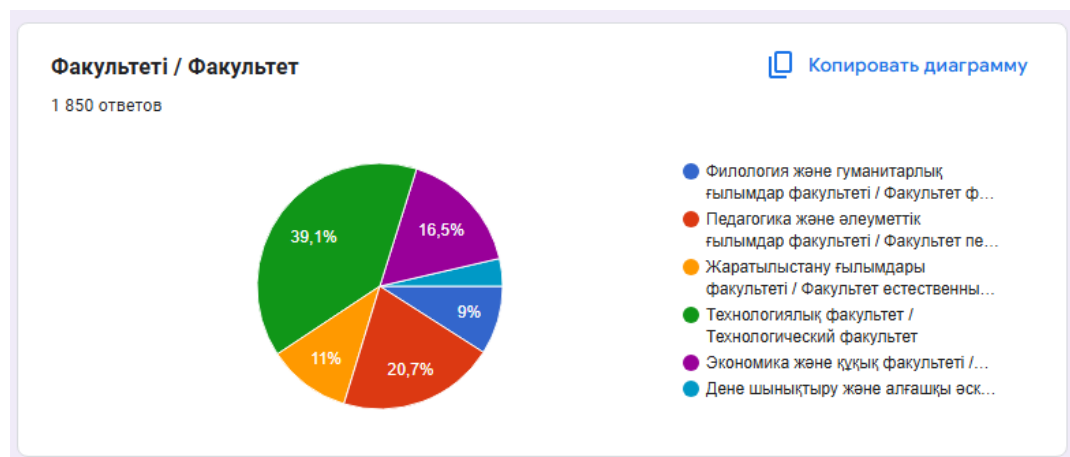
СТУДЕНТТЕР АРАСЫНДА ҚҰҚЫҚ БҰЗУШЫЛЫҚТЫҢ АЛДЫН АЛУ ЖӘНЕ ДЕСТРУКТИВТІ ӘРЕКЕТТЕРДІҢ СЕБЕПТЕРІ БОЙЫНША САУАЛНАМАНЫҢ ҚОРЫТЫНДЫСЫ

2025 жылдың 10–20 қазан аралығында Дулати университетінің студенттері арасында онлайн сауалнама жүргізілді.

Сауалнама «google.forms» платформасында өткізілді және **1850 студент** қатысты. Зерттеудің мақсаты – студент жастардың құқықтық сауаттылық деңгейін анықтау, мінез-құлықтың алдын алу шараларының тиімділігін бағалау және құқық бұзушылыққа итермелейтін негізгі факторларды сараптау.

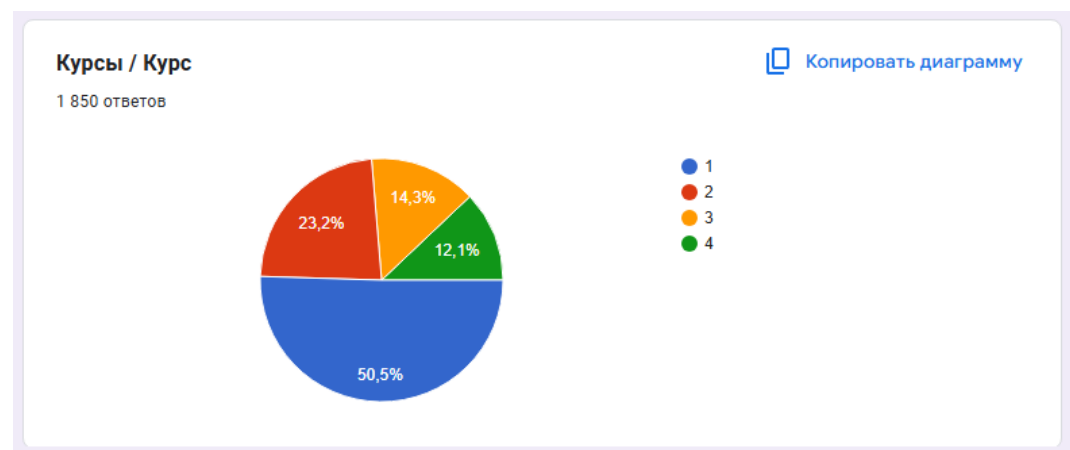

1. «Филология және гуманитарлық ғылымдар» факультеті – 167 (9%);
2. «Педагогика және әлеуметтік ғылымдар» факультеті – 383 (20,7%);
3. «Жаратылыстану ғылымдары» факультеті – 203 (11%);
4. «Технологиялық» факультеті – **724 (39,1%)**;
5. «Экономика және құқық» факультеті – 306 (16,5%);
6. «Дене шынықтыру және алғашқы әскери дайындық» факультеті – 67 (3,6%).

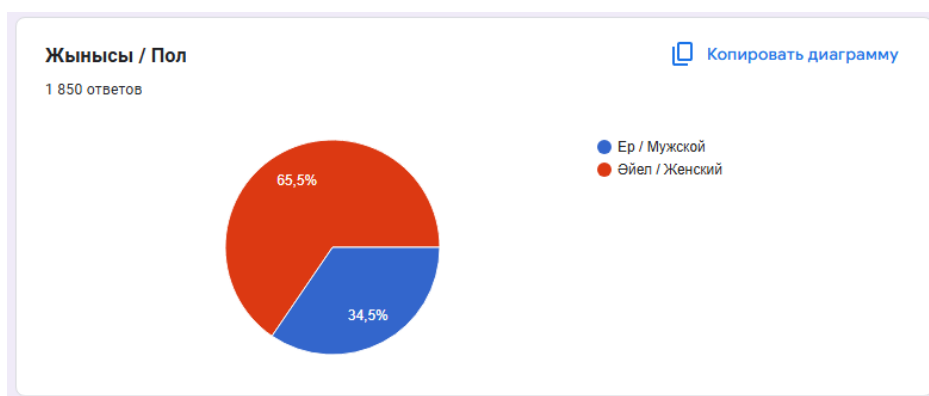
Курсы бойынша:

1 курс – **934 (50,5%)**; 2 курс – 429 (23,2%); 3 курс – 264 (14,3%); 4 курс – 232 (12,1%).

Жынысы:

Әйел – 1 211 (65,5%); Ер – 639 (34,5%).

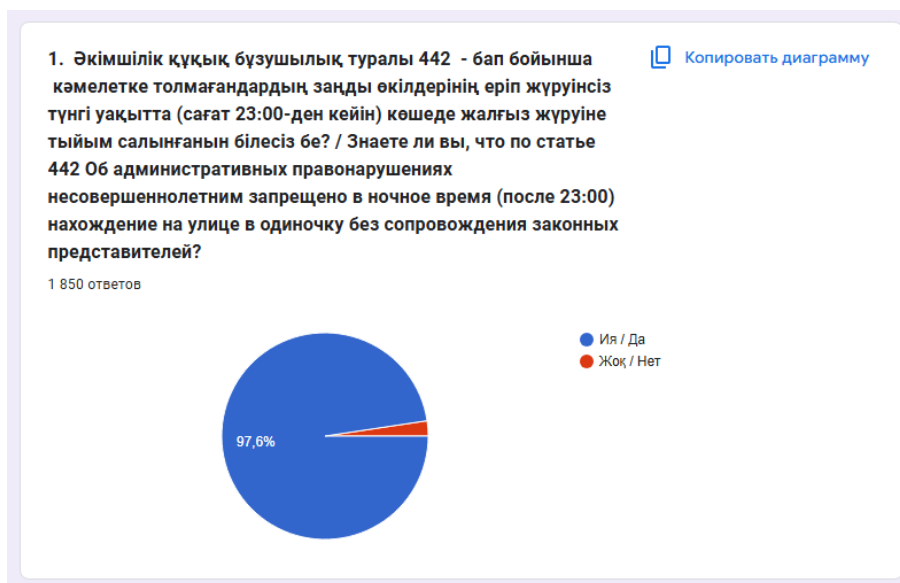

1. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы 442 - бап бойынша кәмелетке толмағандардың заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз түнгі уақытта (сағат 23:00-ден кейін) көшеде жалғыз жүруіне тыйым салынғанын білесіз бе?

Ия - 1 806 (97,6%)

Жоқ – 44 (2,4%);

Талдау: Бұл — құқықтық ақпараттандыру жұмыстарының жоғары деңгейде екенін көрсетеді.

2. Адамды қылмыс және тәртіпсіздік жасауға не итермелейді?

Материалдық қиындықтар (Ақша жетіспеушілігі) – 375 (20,3%);

Әлеуметтік ортаның теріс ықпалы (нашар достар) - 574 (31%);

Заң туралы білімнің аздығы - 132 (7,1%);

Психологиялық/эмоционалдық қиындықтар (стресс) - 287 (15,5%);

Ішімдік пен есірткіге тәуелділік - 180 (9,7%);

Ата-ана тарапынан бақылаудың әлсіздігі - 68 (3,7%);

Жұмыссыздықтан немесе бос уақыттан - 46 (2,5%);

Жауап беруге қиналамын - 188 (10,2%).

Талдау: Жастар арасында сыртқы әлеуметтік факторлар (орта, достар) мен экономикалық жағдай негізгі қауіп көзі болып отыр. Сонымен қатар, эмоционалдық тұрақсыздық пен стресс те маңызды рөл атқарады.

Ұсыныс: психологиялық қолдау және әлеуметтік көмек жүйесін күшейту, студенттердің бос уақытын тиімді ұйымдастыру.

2. Адамды қылмыс және тәртіпсіздік жасауға не итермелейді / Что побуждает человека совершить преступление?

[Копировать диаграмму](#)

1 850 ответов

3. Сіздің курстастарыңыз және басқа студенттермен қарым - қатынасыңыз қандай?

Жақсы – 1 664 (89,9%);

Нашар – 10 (0,5 %);

Қанағаттанарлық – 152 (8,2%);

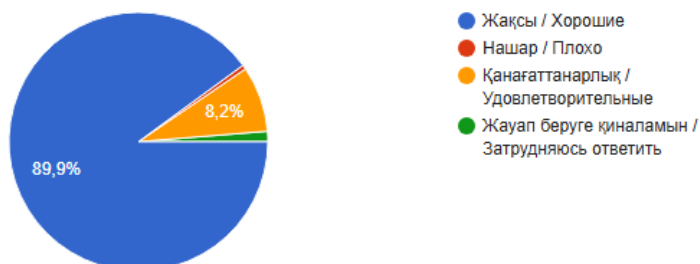
Жауап беруге қиналамын – 24 (1,3%).

Талдау: Университеттің ішкі тәртібі мен әлеуметтік климат тұрақты екенін көрсетеді.

3. Сіздің курстастарыңыз және басқа студенттермен қарым - қатынасыңыз қандай? / Какие у вас отношения с однокурсниками и другими студентами?

[Копировать диаграмму](#)

1 850 ответов

4. Сіз оқитын оқу орнында «Қылмыстық топ» көріністерін байқайсыз ба, бар болса қандай?

Жоқ – 1 799 (97,2%);

Иә – 19 (1%);

Есірткі сататындар – 9 (0,5%).

Жауап беруге қиналамын – 15 (0,8%).

Сөмкесіне пышақ, қару, есірткі салып жүретіндер – 4 (0,2%);

Қорқытып ақша сұрайтындар – 4 (0,2%);

Талдау: құқық бұзушылық фактілері сирек, бірақ толығымен жойылмаған. Бұл бағытта жасырын алдын алу және бақылау жұмыстары қажет.

5. Университетте топтасып тәртіп бұзатын немесе заңға қайшы әрекеттер жасайтын студенттерді кездестірдіңіз бе?

Мүлдем болмайды – 1 682 (90,9%);
 Сирек – 114 (6,2%);
 Жиі – 10 (0,5%);
 Жауап беруге қиналамын – 44 (2,4%).

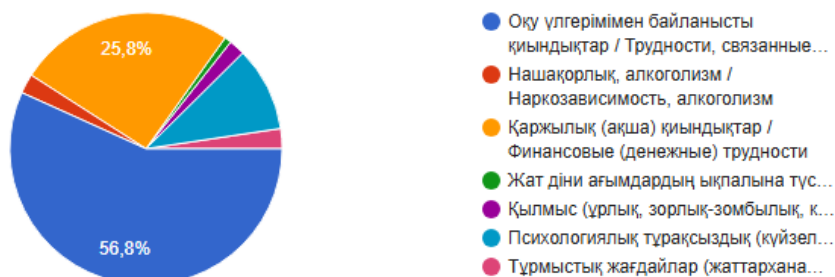
6. Қазіргі таңда студенттердің актуалды проблемалары қандай?

Оқу үлгерімімен байланысты қиындықтар – 1 050 (56,8%);
 Нашарлық, алкоголизм – 43 (2,3%);
 Қаржылық (ақша) қиындықтар – 477 (25,8%);
 Жат діни ағымдардың ықпалына түсуі – 15 (0,8%);
 Қылмыс (ұрлық, зорлық-зомбылық, кісі өлтіру) – 35 (1,9%);
 Психологиялық тұрақсыздық (күйзеліс) – 186 (10,1%);
 Тұрмыстық жағдайлар (жатақхана мәселесі) – 44 (2,4%).
Талдау: Қаржы және психологиялық қолдау тетіктерін күшейту қажет.

6. Қазіргі таңда студенттердің актуалды проблемалары қандай? / На данное время какие актуальные проблемы есть у студентов?

[Копировать диаграмму](#)

1 850 ответов

7. Сізді өзге студенттер тарапынан микрокредит алуға мәжбүрлеген әрекеттер болды ма?

Жоқ – 1 818 (98,3%);

Ия - 22 (1,2%);

Айтуға қорқамын – 10 (0,5%);

Талдау: Бұл көрсеткіштер университет ішінде қауіпсіз орта қалыптасқанын дәлелдейді.

7. Сізді өзге студенттер тарапынан микрокредит алуға мәжбүрлеген әрекеттер болды ма? / Были ли попытки заставить вас получить микрокредит со стороны других студентов?

[Копировать диаграмму](#)

1 850 ответов

8. Кураторлар тарапынан құқық бұзушылықтың алдын алу бойынша профилактикалық жұмыстар жүргізе ме?

Иә, жиі жүргізеді – 1 410 (76,2%);

Сирек жүргізеді – 187 (10,1%);

Жоқ, мүлдем жүргізбейді – 87 (4,7%);

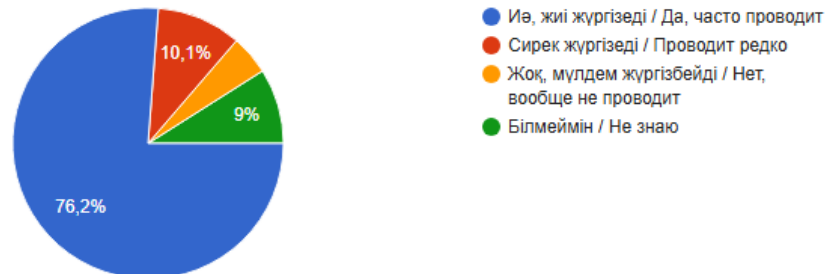
Білмеймін – 166 (9%).

Талдау: Бұл — тәрбие және құқықтық мәдениет бағытындағы жұмыс жүйелі түрде жүріп атқанын көрсетеді.

8. Кураторлар тарапынан құқық бұзушылықтың алдын алу бойынша профилактикалық жұмыстар жүргізе ме? / Проводят ли кураторы профилактическую работу по предупреждению нарушений?

[Копировать диаграмму](#)

1 850 ответов

9. Университеттегі алдын алу жұмыстарының (дәрістер, кездесулер, т.б.) тиімділігін қалай бағалайсыз?

Өте тиімді – 833 (45%);

Тиімді – 633 (34,2%);

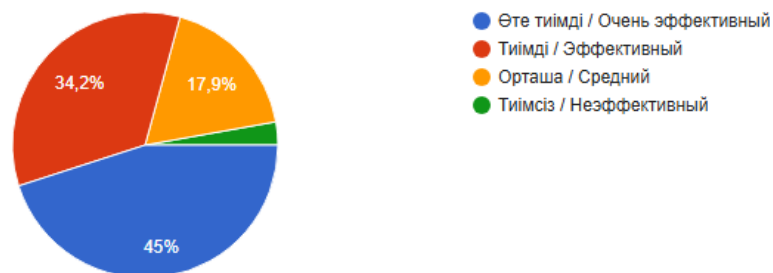
Орташа – 332 (17,9%);

Тиімсіз – 52 (2,8%);

[Копировать диаграмму](#)

9. Университеттегі алдын алу жұмыстарының (дәрістер, кездесулер, т.б.) тиімділігін қалай бағалайсыз? / Как вы оцениваете эффективность профилактической работы (лекции, встречи и т.д.) В Университете?

1 850 ответов

10. Құрдастарыңызбен қақтығыс мәселесін қалай шешесіз?

Қақтығыстан қашу – 452(24,4%);

Төбелеспен – 32 (1,7%);

Келіссөз, сөйлесу арқылы – 1 088 (58,8%);

Мәселені елемей – 137 (7,4%);

Кураторға хабарлау – 141 (7,6%);

Талдау: Коммуникативтік мәдениет деңгейі жоғары, бірақ психологиялық қолдау тетіктерін арттыру орынды.

**10. Құрдастарыңызбен қақтығыс мәселесін қалай шешесіз? /
Как вы решаете конфликтный вопрос со сверстниками?**

[Копировать диаграмму](#)

1 850 ответов

11. Сізге синтетикалық есірткіні ұсынған студенттер немесе өзге адамдар кездесті ме?

Жоқ, мүлдем кездестірмедім – **1 795 (97%)**;

Студенттер арасында есірткіні сататындар бар – 23 (1,2%);

Жауап беруге қиналамын – 27 (1,5%);

Құпия түрде есірткіні ұсынатын студенттер бар – 5 (0,3%).

11. Сізге синтетикалық есірткіні ұсынған студенттер немесе өзге адамдар кездесті ме? / Встречались ли студенты или другие люди, которые предлагали вам синтетические наркотики?

[Копировать диаграмму](#)

1 850 ответов

12. Сіз есірткіні, психотроптық заттарды қолданып көрдіңіз бе?

Жоқ – **1 816 (98,2%)**;

Ия – 11 (0,6%);

Стресс пен қиындықтардан құтылу үшін – 9 (0,5%);

Достардың әсерінен ортаға ілесу үшін – 4 (0,2%);

Әдетке айналған – 5 (0,3%);

Қызығушылықтан – 5 (0,3%).

13. Қандай да бір құқық бұзушылық орын алған жағдайда кімге жүгінесіз?

Ата-анаға – **829 (44,8%)**;

Декан, куратор, оқытушыларға – 555 (30%);

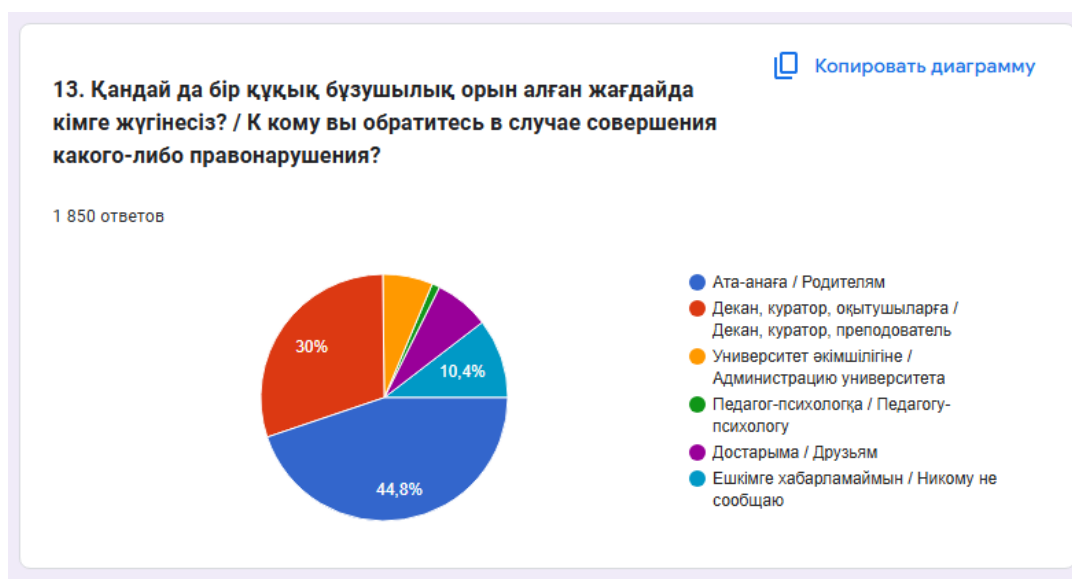
Университет әкімшілігіне – 121 (6,5%);

Педагог-психологқа – 19 (1%);

Достарыма – 133 (7,2%);

Ешкімге хабарламаймын – 193 (10,4%).

Талдау: Сенім жүйесін (психолог, омбудсмен, сенім жәшігі т.б.) жандандыру қажет.

Қорытынды және ұсыныстар

1. Құқықтық білім беру деңгейі жоғары, бірақ оны практикалық бағытта күшейту керек.
2. Психологиялық және әлеуметтік қолдау орталықтарының жұмысын жандандыру маңызды.
3. Қаржылық қиындық пен стресс — басты тәуекел факторлары, сондықтан әлеуметтік бағдарламалар мен студенттік кеңес жүйесін жетілдіру қажет.
4. Алдын алу іс-шараларының тиімділігін арттыру үшін интерактивті форматтарды (тренинг, пікірталас, рөлдік ойындар) енгізу ұсынылады.
5. Сенім арналарын (анонимді байланыс, онлайн кеңес беру) дамыту арқылы студенттердің мәселелерін ерте анықтау қажет.